

Niet-technische samenvatting 2016483

1 Algemene gegevens

1.1 Titel van het project	Het Korhoen komt terug naar Het Nationale Park De Hoge Veluwe
1.2 Looptijd van het project	Vijf jaar
1.3 Trefwoorden (maximaal 5)	Re-introductie, vogels, GPS, natuurbescherming, ecosysteem

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project.

<i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i> | ☐ Fundamenteel onderzoek |
	☐ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
	☒ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid of het welzijn van mens of dier
	☒ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☐ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven	

[

3 Projectbeschrijving

- [
3.1	Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)	In de jaren '80 verdween het Korhoen uit Het Nationale Park De Hoge Veluwe (NPDHV) en andere plaatsen in Nederland. Vanaf 2007 probeert de Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe korhoenders te herintroduceren. Elk jaar worden in gevangenschap uitgebroede korhoenkuikens in het gebied losgelaten. Daarnaast worden beheermaatregelen uitgevoerd om het biotoop, dat geschikt is voor korhoenders, te optimaliseren. Maar slechts een klein aantal van de uitgezette vogels wordt weer teruggezien in het NPDHV. Een deel wordt gepakt door de havik of de vos of heeft de Hoge Veluwe verlaten. Om er achter te komen wat er met de verdwenen vogels gebeurt wil de Stichting de dieren met hulp van GPS-zenders volgen, een methode die vaak in het ecologisch onderzoek van vogels wordt gebruikt. De zender wordt op het dier aangebracht en stuurt dan, elke paar uur, een signaal direct naar een computer. Door het gebruik van een GPS-zender kunnen meerdere dieren zonder verstoring makkelijk tegelijk gevolgd worden. Op deze manier kunnen we een duidelijk beeld krijgen van ruimtebenutting en territoria van de vogels. Verder kunnen dode vogels opgezocht en onderzocht worden. Daardoor krijgen we een beter beeld van de oorzaken van het overlijden.
3.2	Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?	Dit project beantwoordt belangrijke vragen over het Korhoen, bijvoorbeeld over gedrag en voorkeuren voor bepaalde leefomgevingen. Daardoor kunnen we de dieren gerichter uitzetten. Omdat populaties van korhoenders en soortgelijke vogels in heel Europa achteruit gaan kan de kennis die we opdoen ook van pas komen bij andere herintroductieprogramma's.
3.3	Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?	Voor dit onderzoek gebruiken we korhoenders. Voor het testen van de zenders in gevangenschap gebruiken we 5 mannelijke en 5 vrouwelijke dieren, deze worden later in het jaar met 10 nieuw gezenderde korhoenders in het wild vrijgelaten. Van de verder uitgezette dieren voorzien we 20 per jaar van een GPS-zender, dus 100 vogels in totaal in 5 jaar.
3.4	Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?	De GPS-zender brengen we aan op de rug van de vogel met hulp van een rugzak. Dit kan in lichte mate de normale beweging en het gedrag van de vogel hinderen. Verder, afhankelijk van het succes van de re-introductie, zullen we vogels misschien op latere leeftijd vangen om hun conditie te onderzoeken. Dit betekent een korte (ca 20 minuten) stressperiode voor het dier.
3.5	Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?	licht
3.6	Wat is de bestemming van de dieren na afloop?	De korhoenders, die voor de pilot worden gebruikt, worden na de proef in gevangenschap, ook in het wild vrijgelaten, zoals de rest van de vogels.

4 Drie V's

4.1 **Vervanging**

Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.

Omdat we vogels in hun natuurlijke leefomgeving onderzoeken is vervanging niet van toepassing.

4.2 **Vermindering**

Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.

Het aantal dieren is geschat op basis van ander onderzoek en ervaring van het Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

4.3 **Verfijning**

Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diermodel(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.

Wij gebruiken zo klein mogelijke zenders en testen deze in gevangenschap om mogelijke hindernissen op vroege tijd te herkennen. Pas als deze procedure goedgekeurd is, worden vogels met zender in het wild vrijgelaten.

Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.

We staan in contact met meerdere experts op het gebied van het zenderen van wilde vogels. In overleg met de experts en de bedrijven bepalen we de meest geschikte zender voor het Korhoen (op basis van gewicht en lichaamsgrote). Verder testen we de zender op korhoenders in gevangenschap, voordat we de vogels met zenders in het wild vrijlaten.

Als er een gewond korhoen gevonden wordt, bestaat de mogelijkheid, de vogel in gevangenschap te verzorgen. Echter zijn het wilde dieren, dus moet er, afhankelijk van de zwaarheid van de verwonding en de geschatte overlevingskans, tussen gevangenschap en euthanasie afgewogen worden.

[

5 In te vullen door de CCD

Publicatie datum

10 mei 2016

Beoordeling achteraf

Nee

Andere opmerkingen

Nee